

Nr 12

Utlåtande i anledning av väckta motioner om förbättring av folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 610 i första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt nr 285 i andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har såvitt nu är i fråga hemställts, "att riksdagen måtte besluta

att nu gällande begränsning av ersättningen åt folk- och förtidspensionär för sjukhusvård till 180 dagar slopas och att till följd härav paragraf 3 i kap. 4 'Särskilda bestämmelser om sjukförsäkring' helt utgår;

att till vederbörande lagutskott hemställa om härav föranledd ändring och paragrafnumrering rörande övrig lagtext;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en skyndsamt utredning rörande i denna motion förordade — — — ändring av sjukförsäkringslagen angående förordad vidgning av bestämmelserna om kostnadsfri medicin och att förslag till sådana lagändringar förelägges 1966 års riksdag".

Motionerna kommer, såvitt de gäller förtida uttag av folkpension, att behandlas av utskottet i annat sammanhang.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 285.

Gällande bestämmelser

Sjukvårdsersättning

Huvudreglerna om sjukvårdsersättning återfinns i 2 kap. lagen om allmän försäkring. Enligt dessa regler har en försäkrad rätt till ersättning för utgifter för läkarvård, viss tandläkarvård samt sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor.

Ersättning för utgifter för läkarvård utgår vid sjukdom, som enligt läkares utsago kräver sådan vård, med tre fjärdedelar av utgifterna, dock högst med tre fjärdedelar av beloppet enligt en av Kungl. Maj:t fastställd taxa. I utgifter för läkarvård inräknas kostnader för läkares resa och för läkarintyg, som erfordras för utfående av sjukpenning. Med läkarvård avses i detta sammanhang inte vård, som lämnas försäkrad vilken åtnjuter sjukhusvård.

Bortsett från viss tandbehandling i samband med havandeskap utgår ersättning för tandläkarvård endast för sådan av sjukdom föranledd behandling, som

Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 2 avd. Nr 12

anges i en av Kungl. Maj:t fastställd förteckning och som av tandläkare meddelas vid centraltandpoliklinik, tandläkarhögskola eller allmänt sjukhus. Ersättningen är maximerad till tre fjärdedelar av utgifterna, dock högst tre fjärdedelar av beloppet enligt en av Kungl. Maj:t fastställd taxa.

Ersättning för utgifter för *sjukhusvård*, som varit erforderlig på grund av sjukdom eller förlossning, utgår enligt huvudregeln med det belopp som motsvarar avgiften på allmän sal vid hemortssjukhus. Härmed avses sjukhus drivet av landstingskommun eller stad, inom vars område den försäkrade är bosatt. Har vård beretts genom riksförsäkringsverkets försorg annorstädes än på allmänt sjukhus, motsvarar ersättningsbeloppet den lägsta för sådan vård utgående avgiften.

Om en försäkrad är berättigad till ersättning för utgifter för läkarvård, för annan tandläkarvård än den som utgår till barnaföderskor eller för sjukhusvård, får han också ersättning för *resor* till och från läkaren, tandläkaren eller sjukvårdsinrättningen, såvida ej med hänsyn till resans längd samt den sjukets tillstånd skäligen kunnat fordras, att han gått eller färdats på annat sätt som inte krävt särskild kostnad. Närmare bestämmelser om resersättning finns intagna i *sjukreseförordningen*.

Sjukpenning

Sjukpenningförmånerna regleras i 3 kap. *lagen om allmän försäkring*.

Den försäkrades rätt till sjukpenning är beroende av att han är placerad i sjukpenningklass. Varje försäkrad, som är inskriven hos försäkringskassa och som har inkomst av förvärvsarbete (anställning eller annat förvärvsarbete) om minst 1 800 kronor om året, skall vara placerad i sjukpenningklass. Det avgörande för vilken sjukpenningklass en försäkrad skall tillhöra är inkomstens storlek.

Kvinnlig försäkrad, som är inskriven hos allmän försäkringskassa men vars inkomst av förvärvsarbete inte uppgår till 1 800 kronor, skall ändå vara placerad i sjukpenningklass, om hon är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller med barn under 16 år till henne eller hennes make eller med någon, med vilken hon varit gift eller har eller har haft barn (den s. k. hemmafruförsäkringen). Sjukpenningplacering enligt denna regel gäller dock icke för tid efter den månad, varunder kvinnan fyller 67 år. Kvinna som omfattas av hemmafruförsäkringen skall tillhöra sjukpenningklass nr 1.

För dag då försäkrad åtnjuter sjukhusvård skall sjukpenning med visst undantag minskas med 5 kronor, dock högst med hälften av sjukpenningens belopp. Sjukpenning utgår i allmänhet icke under de tre första dagarna av varje sjukperiod (karenstiden).

Sjukpenningbeloppen för dag varierar från 5 kronor i klasserna nr 1 och 2 till 28 kronor i klass nr 15.

Läkemedelsförmåner

Läkemedelsförmåner regleras i förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

Vid sjukdom äger den som omfattas av lagen om allmän försäkring eller är i allmän eller enskild tjänst här i riket åtnjuta viss rabatt å läkemedel, som ej tillhandahålles kostnadsfritt. Rabatt lämnas för sådana av läkare ordinerade läkemedel, som enligt apoteksvarustadgan är att hänföra till apoteksvara eller som innehåller gift av första klassen. Det fastställda priset nedsättes därvid med hälften av det belopp, varmed priset överstiger karensbeloppet tre kronor. Nedsättningen sker å det apotek där läkemedlet utlämnas. Försäkrad, som lider av långvarig och allvarlig sjukdom, kan i vissa fall utan kostnad på apotek erhålla av läkare ordinerade läkemedel.

Samordningen mellan sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen

Förmåner från sjukförsäkringen och pensioneringen är samordnade enligt regler i 4 kap. lagen om allmän försäkring. Rätten till ersättning från sjukförsäkringen är ej begränsad till visst antal dagar utom för dem som åtnjuter ålderspension eller hel förtidspension från den allmänna försäkringen. En ålderspensionär har rätt till sjukpenning och ersättning för sjukhusvård för sammanlagt högst 180 dagar, räknat från ingången av den månad han fyller 67 år eller dessförinnan börjar åtnjuta ålderspension. Den som åtnjuter hel förtidspension kan ej ha rätt till sjukpenning, men däremot har han rätt till ersättning för sjukhusvård under en tid av sammanlagt högst 180 dagar. För den som har partiell förtidspension gäller vanliga regler d. v. s. han är sjukvårdsförsäkrad för obegränsad tid och kan vara sjukpenningförsäkrad för den förvärvsinkomst han har.

Historik m. m.

Beträffande de nu aktuella frågornas behandling före år 1964 hänvisas till andra lagutskottets utlåtande nr 35 år 1964.

I direktiven till 1961 års sjukförsäkringsutredning anföres, att ännu en del spörsmål inom sjukförsäkringens område kvarstår och att tiden nu är mogen för en översyn av sjukförsäkringslagstiftningen i de delar, där denna inte uppmärksammas under de senaste årens reformarbete. Härvid framhålles bl. a. att fördelarna och nackdelarna av en helt avgiftsfri sjukhusvård bör undersökas. Vidare uttalas i direktiven, att kommittén bör verkställa en bearbetning av det betänkande angående läkemedelsförmåner som år 1959 framlades av en särskild utredning, varvid huvudlinjen liksom tidigare bör vara, att medborgaren skall beredas skydd mot att vid sjukdom betungas med alltför stora utgifter för läkemedel, samtidigt som systemet inrymmer möjligheter att hålla totalkostnaderna för läkemedelsförmåner på en rimlig nivå. Enligt direktiven står

det utredningen fritt att upptaga sådana spörsmål som aktualiseras under översynen och som faller inom ramen för de uppgifter som tillagts utredningen.

I sitt nyssnämnda utlåtande, nr 35 år 1964, behandlade *andra lagutskottet* motioner med yrkanden om förbättring av folkpensionärernas sjukförsäkringsförmåner, däribland yrkanden med i sak samma innehåll som de nu aktuella. Utskottet anförde bl. a.

Frågor om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen har varit föremål för riksdagens prövning vid flera tillfällen. Motioner i ämnet vid fjolårets riksdag lämnades i enlighet med andra lagutskottets hemställan utan åtgärd. I sitt utlåtande i anledning av motionerna påpekade utskottet, att 1961 års sjukförsäkringsutredning tillkallats för att verkställa en översyn av sjukförsäkringen och därmed sammankopplade förmåner samt att utredningen enligt sina direktiv bl. a. skall undersöka fördelarna och nackdelarna av en helt avgiftsfri sjukhusvård ävensom frågan om hur läkemedelsförmånerna bör utformas. Utskottet fann det ej lämpligt eller möjligt att till särskild behandling utbryta de problem som aktualiserats i motionerna.

Utskottet finner ej anledning att frånga sin tidigare redovisade ståndpunkt, att frågorna om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen ej bör behandlas i annat sammanhang än i samband med den allmänna översynen av sjukförsäkringen. Det må här påpekas att de ändrade bestämmelser rörande sjukförsäkringsförmånerna i stort, som kan bli en följd av den allmänna översynen, sannolikt kommer att ställa de av motionärerna kritiserade reglerna i ny belysning. Det synes erforderligt att frågorna om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen omprövas mot bakgrund av det nya läge som sålunda kan uppkomma. Med hänsyn härtill finner utskottet, att de nu aktuella motionsyrkandena bör förutsättningslöst behandlas av 1961 års sjukförsäkringsutredning. Det torde ankomma på utredningen att avgöra huruvida det är möjligt och lämpligt att innan utredningens hela uppdrag fullgjorts framlägga särskilda förslag i de frågor motionärerna aktualiserat.

Utskottets uttalanden i ämnet synes böra bringas till Kungl. Maj:t kännedom.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Sjukförsäkringsutredningen har icke avgivit betänkande i dessa frågor.

Utskottet

Bestämmelserna om ersättning för läkarvård och sjukhusvård samt om sjukpenning återfinns i lagen om allmän försäkring. Sjukförsäkrad erhåller ersättning för läkarvård med i princip tre fjärdedelar av sina utgifter. För sjukhusvård utgår enligt huvudregeln ersättning med belopp, som motsvarar avgiften på allmän sal vid hemortssjukhus. Under den tid sjukhusvård åtnjutes, minskas emellertid den försäkrades sjukpenning i allmänhet med fem kronor per dag, dock högst med halva sjukpenningen.

Läkemedelsförmånerna regleras i förordningen om kostnadsfria eller prisned-satta läkemedel. Enligt förordningen lämnas rabatt å läkemedel som enligt läkarrecept utlämnas å apotek. Härvid nedsättes det fastställda priset med hälften av det belopp, varmed priset överstiger karensbeloppet tre kronor.

Den som lider av långvarig och allvarlig sjukdom kan i vissa fall få av läkare ordinerade läkemedel kostnadsfritt.

I lagen om allmän försäkring finns vissa bestämmelser som samordnar förmånerna från sjukförsäkringen och den allmänna pensioneringen. Således har ålderspensionär rätt till sjukpenning och ersättning för sjukhusvård för sammanlagt högst 180 dagar efter det han fyllt 67 år eller dessförinnan uttagit ålderspension. Den som åtnjuter hel förtidspension kan ej få sjukpenning men har rätt till ersättning för sjukhusvård under en tid av sammanlagt högst 180 dagar.

I förevarande motioner hemställes, såvitt nu är i fråga, dels att begränsningen av ersättningstiden för sjukhusvård skall upphävas, dels att de folkpensionärer som åtnjuter kommunalt bostadstillägg skall få medicin kostnadsfritt.

Frågor om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen har varit föremål för riksdagens prövning vid flera tillfällen. Motioner i ämnet vid 1963 års riksdag lämnades i enlighet med andra lagutskottets hemställan utan åtgärd. I sitt utlåtande i anledning av motionerna påpekade utskottet, att 1961 års sjukförsäkringsutredning tillkallats för att verkställa en översyn av sjukförsäkringen och därmed sammankopplade förmåner samt att utredningen enligt sina direktiv bl. a. skall undersöka fördelarna och nackdelarna av en helt avgiftsfri sjukhusvård ävensom frågan om hur läkemedelsförmånerna bör utformas. Utskottet fann det ej lämpligt eller möjligt att till särskild behandling utbryta de problem som aktualiserats i motionerna.

Även vid fjolårets riksdag hade andra lagutskottet att ta ställning till dessa spörsmål. Utskottet fann inte anledning att frånga sin ståndpunkt, att frågorna om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen ej bör behandlas i annat sammanhang än i samband med den allmänna översynen av sjukförsäkringen. Utskottet påpekade att de ändrade bestämmelser rörande sjukförsäkringsförmånerna i stort, som kan bli en följd av den allmänna översynen, sannolikt kommer att ställa de aktualiserade problemen i ny belysning. Frågorna om folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen måste, ansåg utskottet, omprövas mot bakgrund av det nya läge som sålunda kan uppkomma. Med hänsyn härtill fann utskottet, att de då aktuella motionsyrkandena borde förutsättningslöst behandlas av 1961 års sjukförsäkringsutredning. Huruvida det är möjligt och lämpligt att, innan utredningens hela uppdrag fullgjorts, framlägga förslag i de frågor motionärerna aktualiserat skulle, enligt utskottets mening, ankomma på utredningen att avgöra. Riksdagen gav i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening till känna vad utskottet anfört.

Sjukförsäkringsutredningen har ännu icke framlagt betänkande beträffande de frågor som har betydelse för bedömningen av de i motionerna behandlade problemen.

Den i förevarande motioner rekommenderade sammankopplingen av rätten till fri medicin med rätten till kommunalt bostadstillägg skulle enligt utskottets

mening leda till otillfredsställande resultat, eftersom bostadstilläggen utgår efter skilda grunder och med varierande belopp inom olika kommuner. Utskottet måste alltså ta avstånd från den av motionärerna föreslagna lösningen. Vad gäller spörsmålen i övrigt om folkpensionärernas sjukförsäkringsförmåner finner utskottet ej anledning frånga sin tidigare ståndpunkt.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 610 och II: 285, såvitt de angår folkpensionärernas sjukförsäkringsförmåner, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 februari 1965

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, Eric Carlsson, fru Nilsson, herrar Erik Filip Petersson, Hübinette, Dahlberg och Sörenson*;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Odhe*, Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje, Wiklund*, Gomér*, Ringaby* och fru Skantz.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.